

Горяченко Руслан Іванович,
начальник Управління дотримання прав
людини Національної поліції України

РОЛЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Одним із ефективних способів боротьби з корупцією в Україні є співпраця громадян із правоохоронними органами. Такою співпрацею є взаємодія суб'єкта, який не має спеціальних повноважень у сфері протидії корупції, або наділений окремими повноваженнями у цій сфері, які визначаються законом, з відповідними правоохоронними органами: антикорупційним судом, антикорупційною прокуратурою, НАБУ, НАЗК, Службою безпеки, органами прокуратури, органами Національної поліції, органами ДФС, митними органами, органами захисту прав споживачів, тощо.

Отже, під органами Національної поліції як суб'єктом запобігання та протидії корупції слід розуміти органи (підрозділи, посадові особи), які відповідно до законодавства в межах своїх повноважень здійснюють низку спеціальних заходів, спрямованих на недопущення корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень, реагування на факти вчинення таких правопорушень, а також притягнення винних у їх вчиненні осіб до відповідного виду юридичної відповідальності [1, с. 75].

У ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [2] закріплено, що органи Національної поліції є спеціально уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції. Відповідно до положень цього ж Закону Національна поліція проводить спеціальну перевірку (перевірка стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством) щодо відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності, наявність судимості, її зняття, погашення (ч. 4 ст. 57 Закону).

Протидія злочинності (яка, безумовно, передбачає і протидію корупції) є одним із завдань, покладених на органи Національної поліції відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» (ст. 2) [3]. Згідно з п. 9 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про Національну поліцію» поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно зареєстрованих кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах. У цьому випадку йдеться про протидію корупції, бо це стосується вже вчинених правопорушень. Однак, здійснюючи зазначені заходи, поліція одночасно й запобігає корупції, оскільки вживає заходів щодо інформаційного забезпечення антикорупційної діяльності та створює умови для підвищення її ефективності [1, с. 74].

Повноваження Національної поліції у сфері протидії корупції закріплені й у Положенні про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. [4]. Так, відповідно до п. 5 цього Положення Національна поліція з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції, порушень законності, службової дисципліни і контроль за їх реалізацією в центральному органі управління Національної поліції, територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління. Як бачимо, у цьому випадку йдеться виключно про внутрішній аспект запобігання корупції.

У Кримінальному процесуальному кодексі України (ст. 216) [5] закріплено, що слідчі органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування. Такими правопорушеннями, зокрема, є зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України) [6], зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України), підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України), підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України) та ряд інших.

У відповідних положеннях Кодексу України про адміністративні правопорушення [7] також передбачено право Національної поліції попереджати та запобігати проявам корупції. Так, згідно зі ст. 255 Кодексу уповноважені посадові особи Національної поліції мають право складати протоколи про такі адміністративні правопорушення: порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КпАП України), порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КпАП України), порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КпАП України), нежиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КпАП України), тощо.

Із розглянутого можна зробити висновок, що Національна поліція України є одним із провідних органів по боротьбі з корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією. Правовий статус Національної поліції як суб'єкта запобігання та протидії корупції закріплений у низці нормативно-правових актів України. Крім того, у них знайшли своє відображення функції та повноваження зазначеного правоохоронного органу у боротьбі з цим негативним явищем.

Список використаних джерел

1. Пчелін, В. Б. Органи Національної поліції України як суб'єкт запобігання та протидії корупції в Україні. *Право і безпека*. 2019. № 1 (72). С. 72–77. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2019.1.09>.

2. Про запобігання корупції: закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
3. Закон України про Національну поліцію: чинне законодавство станом на 05 лют. 2016 р. Київ: Алерта, 2016. 84 с.
4. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постан. Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 88. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України: прийнятий від 28 груд. 1960 р. № 1001-05. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: станом на 03 верес. 2018 р. Харків: Право, 2018. 340 с.
7. Кримінальний кодекс України: прийнятий від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Гришук Максим Олександрович,
виконувач обов'язків керівника
Спеціалізованої антикорупційної
прокуратури Офісу Генерального
прокурора

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ

Створення системи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, зокрема і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП), було не лише вимогою часу, а й частиною взятих на себе Україною міжнародних зобов'язань.

Важливість дієвої спеціалізації правоохоронних органів з боротьби проти корупції відзначалася, зокрема, в Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією. Так, статтею 20 цієї Конвенції передбачено, що кожна Сторона вживатиме таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення спеціалізації персоналу та органів на боротьбі із корупцією. Для того, щоб вони могли здійснювати свої функції ефективно та без будь-якого невинуватого тиску, вони повинні мати необхідну самостійність відповідно до основоположних принципів правової системи Сторони. Сторони забезпечуватимуть персоналу таких органів підготовку та фінансові ресурси, достатні для виконання його завдань [1].

Наказом Генерального прокурора від 16 жовтня 2020 року № 489 затверджено Стратегію розвитку органів прокуратури на 2021-2023 роки, яка, в подальшому, стане складовою частиною Концепції розвитку органів правопорядку для реального доступу громадян до правосуддя, де прокуратуру відведена ключова роль [2].